

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Rūpniecības politikas stratēģiskā attīstība līdz 2030. gadam: konkurētspējīga un daudzveidīga rūpnieciskā pamata stiprināšana Eiropā un koncentrēšanās uz ilgtermiņa darbību globālajās vērtību ķēdēs”

(izpētes atzinums pēc prezidentvalsts Austrijas pieprasījuma)

(2019/C 62/03)

Ziņotājs: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Līdzziņotājs: **Gerald KREUZER**

Atzinuma pieprasījums	Austrijas prezidentūra Padomē, 12.2.2018.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā struktūrvienība	Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija (CCMI)
Pieņemts CCMI sanāksmē	25.9.2018.
Pieņemts plenārsesijā	17.10.2018.
Plenārsesija Nr.	538
Balsojuma rezultāts	158/9/4
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Rūpniecības politikai būtu jāapzina un jārada iespējas pasaulē nodrošināt ilgtspējīgu un iekļaujošu turpmāko izaugsmi. Neviens nebūtu jāatstāj novārtā.

1.2. Eiropai arī turpmāk ir jācenšas atjaunot rūpnieciskās ražošanas īpatsvaru iepriekšējā līmenī, un galvenie darbības rādītāji ļautu precizēt šo mērķi. Ir jāuzlabo Eiropas rūpniecības politika (starp ģenerāldirektorātiem, dalībvalstīm, reģioniem), jo arvien globalizētākā tirgū tā ir daļa no kompleksām pārrobežu vērtību ķēdēm. Nepieciešama **visaptveroša pieeja**, kas ļautu saskaņot izaugsmes, klimata, vides un sabiedrības problēmas, izmantojot **taisnīgas pārejas** modeli, kurā varētu efektīvi apvienot valstu un ES virzītājspēkus.

1.3. Eiropas *rEUnaissance* ir visaptverošs Eiropas rūpniecības **ģenerālplāns**, kurš paredz rūpniecības politiku iekļaut visās ES politikas jomās, tādējādi ļaujot nozarei pārveidoties, lai Eiropa kļūtu par lielāko ekonomiku, kas balstīta uz zināšanām un kas rūpniecības pievienoto vērtību rada, izmantojot **radošumu, lietpratīgu izstrādi un sociālo inovāciju**, kā arī veicinot **jaunus ilgtspējīgus un iekļaujošus rūpniecības modeļus** (zīmols *Made in Europe*).

1.4. Ja ES klimata un aprites ekonomikas politikas mērķis ir radīt darbvietas Eiropā, ir ļoti svarīgi, lai būtiskākās vērtību ķēdes daļas, kas ļauj īstenot šo politiku, atrastos Eiropā. Tāpēc ir svarīgi, lai ES stratēģijā būtu atzīta vērtību ķēžu nozīme un lai tajā būtu paredzēti spēcīgi pasākumi to tālākai pilnveidošanai. Stratēģijā būtu jākoncentrējas nevis uz atsevišķām nozarēm, bet gan uz pievilcīgu darbības apstākļu nodrošināšanu Eiropā. Lai Eiropa varētu saglabāt savu lomu pasaules ekonomikā, panākumu atlēga ir atsevišķu Eiropas vērtību ķēdēs iesaistīto posmu spēja tikt integrētiem globālajās vērtību ķēdēs, t. i., piegādātājiem Eiropā vajadzētu būt spējīgiem konkurēt nevis tikai Eiropas, bet arī pasaules mērogā.

1.5. Uzlabojumi izglītībā un apmācībā, kas paredzēta jaunu darba pienākumu veikšanai un pakalpojumu sniegšanai, būtu cieši jāsaista arī ar pētniecības, attīstības un inovāciju politiku un ar mācīšanos darbavietā, un šajā nolūkā Prasmju programma ⁽¹⁾ būtu jāattiecinā arī uz tādām svarīgākajām rūpniecības nozarēm, kā būvniecība, tērauda nozare, papīra nozare, ekotehnoloģijas, atjaunojamā enerģija, apstrāde un jūras kuģniecība.

1.6. Lai nodrošinātu Eiropas vadošo pozīciju tehnoloģiju jomā, EESK iesaka arī palielināt ieguldījumus tādās revolucionārās tehnoloģijās, kas maina “spēles noteikumus”, kā mākslīgais intelekts un robotika, lietu internets, datu analīze, 3D drukāšana, jauni materiāli un nanomateriāli, uzlabota virtuālā realitāte, bioekonomika, ilgtspējīga pārtika, digitālās tehnoloģijas, neirotehnoloģijas, nanoelektronika, okeāna un kosmosa izpēte u. c.

1.7. **Daudzgaļu finanšu shēmā laikposmam no 2021. gada līdz 2027. gadam** jāparedz pēc iespējas precīzi un sīki izstrādāti noteikumi, lai varētu piešķirt papildu budžeta resursus katrai atsevišķai nozarei, jo īpaši pētniecībai, attīstībai un inovācijai, kā arī kohēzijas politikai.

1.8. EESK uzsver, ka jāuzlabo **institucionālā pārvaldība**, un šim nolūkam ietekmes novērtējumā jāiekļauj ne tikai ietekme uz ekonomiku, bet arī uz **vidi un sabiedrību** visā vērtību ķēdē.

1.9. Lai visu rūpniecības vērtību ķēdi padarītu ilgtspējīgāku, EESK stingri atbalsta Komisijas ceļvedi ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai ⁽²⁾, **ilgtspējīgas finanšu taksonomijas** izveidošanu, kas ļautu pārorientēt **atbildīgus ietaupījumus uz ilgtspējīgām investīcijām**, kā arī Eiropas stratēģisko investīciju uzlabošanu (plānotā *InvestEU* fonda un privāto finanšu avotu pareiza apvienošana).

1.10. EESK kārtējo reizi pauž stingru atbalstu **“zelta likumam” attiecībā uz publiskajām investīcijām**, t. i., līdzfinansēt ne tikai stratēģiskus investīciju projektus, bet arī visus ilgtspējīgos investīciju projektus, kas veicina virzību uz vienotu **ES klasifikācijas sistēmu ilgtspējīgām darbībām** (jeb taksonomiju), lai sniegtu jaunas attīstības iespējas tām Eiropas valstīm, kuras krīze skārusi vairāk.

1.11. **Finansēšanas instrumenti:** līdzvērtīgu konkurences apstākļu radīšana, publiskā finansējuma piešķiršana rūpnieciska līmeņa projektiem (līdz 75 % vai vairāk no investīciju izmaksām, ja tas ir pamatoti), vairāk aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem un piekļuve kredītiem. Piekļuve valsts dotācijām tādu darbību īstenošanai, kas vērstas uz riska mazināšanu revolucionāriem projektiem, kuri ir ļoti riskanti.

1.12. Produktīvākās nozares (ar lielāko pievienoto vērtību) ir arī tās, kurās ir augstākais inovāciju līmenis. Turklāt šīm nozarēm, kurām piemēro stingrākus vides noteikumus, ir raksturīgs arī augstāks **patentēšanas** līmenis, ko, iespējams, ir izraisījis regulatīvais spiediens ⁽³⁾.

1.13. Regulējuma izmaksas galvenokārt ir saistītas ar ES politikas īstenošanu, kas notiek, izmantojot **deleģētos vai īstenošanas aktus**. Tehnokrātiskās atbilstības procedūras, ja netiek noteikti rentablākie veidi, kā panākt vēlamos regulējuma rezultātus, palēnina nozares dalībnieku, jo īpaši MVU, inovācijas spējas.

1.14. **Ilgtspējīgai attīstībai un konkurētspējai** ir jābūt savstarpēji saistītām. EESK prasa gādāt par to, lai Eiropas Savienībā tiktu izstrādāti produktu standarti, kas būtu jāievēro gan vietējiem, gan ārvalstu ražotājiem un kuru izpildi varētu pārbaudīt pie robežas. Tomēr tādu izstrādājumu imports, kuru ražošanā netiek ievēroti vides un sociālie noteikumi, nozīmē to, ka ES rūpniecības nozares saskaras ar nopietniem šķēršļiem, reaģējot uz sabiedrības vajadzībām un prasībām attiecībā uz ilgtspējību.

⁽¹⁾ Plāns nozaru sadarbībai prasmju jomā: patlaban notiekošā īstenošana.

⁽²⁾ COM(2018) 97 final.

⁽³⁾ [ftp://ftp.unibocconi.it/pub/RePEc/bcu/papers/iefewp69.pdf](http://ftp.unibocconi.it/pub/RePEc/bcu/papers/iefewp69.pdf)

1.15. Komisijai vajadzētu stingri uzraudzīt, lai ES brīvās tirdzniecības nolīgumi (BTN), tostarp vienkārši un skaidri noteikumi, tiktu pienācīgi īstenoti. BTN ilgtspējības nodaļu mērķim jābūt pienācīgai SDO darba standartu un **ANO darījumdarbības un cilvēktiesību principu**⁽⁴⁾ īstenošanai, un tāpēc minētajās nodaļās jāiekļauj obligātie transversālie nosacījumi, kurus nedrīkst aizstāt (neaizsargāto personu tiesības, laba fiskālā pārvaldība utt.). Tirdzniecības attiecībās (piem., ieguldījumu, publiskā iepirkuma, subsīdiu jomā), būtu jāgarantē savstarpīgums.

1.16. Nepieciešams **paplašināts sociālais dialogs** dažādos līmeņos, lai veiktu pienācīgu analīzi un rastu kopīgus risinājumus saistībā ar globālām vērtību ķēdēm noturīgos uzņēmumos, kuros tiek ievērots darbinieku viedoklis.

1.17. EESK aicina Eiropas Komisiju par politisku prioritāti izvirzīt rūpniecisko konkurētspēju un līderību un ierosināt ES rūpniecības stratēģijas programmu. Tā mudina Komisiju katru gadu publicēt ziņojumu par ES rūpniecības stratēģijas rezultātiem visās attiecīgajās Komisijas politikas jomās.

2. Dominējošā tendence – tikai viena pasaule

2.1. Mūsdienās rūpniecība piedzīvo dziļas pārvērtības, kas saistītas ar vērienīgu digitālo pārveidi un mazoglekļa ekonomiku. Atjaunojamo energoresursu enerģija aizstās fosilo kurināmo, dati kļūst par jaunu dominējošo izejvielu, (lietiskais) internets ir kļuvis par galveno saziņas līdzekli. Lineāro ražošanas modeļu vietā stāsies sistēmas, kas ir vairāk orientētas uz apriti ražošanas, patēriņa un reciklēšanas jomā, savukārt masveida ražošana tiks aizstāta ar individualizētiem ražošanas procesiem. Mūsdienu rūpniecība ir ražošana un inovācija, kas norisinās, izmantojot tīklu, kura ietvaros cieši sadarbojas dalībnieki, sākot no lieliem līdz maziem un vidējiem uzņēmumiem, un šis tīkls plešas līdz savstarpēji saistītiem pakalpojumiem visā vērtību ķēdē. Zināšanas ir aizstājušas darbu un kapitālu, kļūstot par svarīgāko faktoru. Eiropas ilgtermiņa rūpniecības stratēģijā ir jāņem vērā visi šie (vēl nebijušie) izaicinājumi, lai pārietu uz infolītu⁽⁵⁾, kas cilvēces vēsturē pielīdzināms vienīgi pārejai no paleolīta uz neolīta laikmetu.

2.2. **Vairums akadēmisko pētījumu brīdina, ka aptuveni 20–50 % darbvieta,** atkarībā no nozares, līdz 2030. gadam tiks aizstātas ar tehnoloģijām un robottehniku⁽⁶⁾. Neraugoties uz to, tiks radītas jaunas darbvieta, lai gan būs vērojama lielāka atšķirība ģeogrāfiskā izvietojuma, nozares un prasmju ziņā. Eiropas rūpniecības politikas uzdevums ir novērst ES, tās reģionu un iedzīvotāju izslēgšanu.

2.3. Digitālā pārveide ietekmē visus galvenos rūpniecības resursus – dabas un vides, darbaspēka un kapitāla (fiziskā, tehnoloģiskā un institucionālā kapitāla) resursus. Lai pienācīgi vadītu tās sociālo ietekmi, no jauna ir jāizvērtē galvenie resursi vai kapitāla krājumi, no kuriem katrā valstī un katrā nozarē nāks galvenā ienākumu plūsma.

2.4. Eiropas rūpniecības lielas daļas ir arvien vairāk atkarīgas no ārējā eksporta vai arī arvien globalizētāka tirgus kontekstā ietilpst kompleksās pārrobežu vērtību ķēdēs. Tajā pašā laikā ES saskaras ar *America First* (Amerika pirmajā vietā) politikas pasākumiem, un tādēļ pieaug risks, ka notiks tirdzniecības kari, kuros nebūs neviena uzvarētāja, bet būs tikai zaudētāji. Tie arī apdraud Eiropas daudzpusējo ekonomisko kārtību, kas izveidota pēc kara. Turklāt aizvien lielāku nozīmi iegūst centralizēti valstu vadītas ekonomikas modeļi.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta 2018. gada 4. oktobra rezolūcija par ES ieguldījumu tāda juridiski saistoša ANO instrumenta izstrādē, ar kuru no cilvēktiesību ievērošanas viedokļa regulē transnacionālu korporāciju un citu tādu uzņēmumu darbību, kuriem piemīt transnacionālas iezīmes (2018/2763(RSP)). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0382&format=XML&language=LV>

⁽⁵⁾ Izskana “-līt” ir atvasināta no “-līze” (piem., elektrolīze) un nozīmē “vadīt, izplatīt”. Šajā kontekstā lietots ar nozīmi “izplatītā informācija”.

⁽⁶⁾ D. Acemoglu un P. Restrepo (2017), *Robots and jobs: evidence from US labour markets* (Roboti un darbvieta: no ASV darba tirgiem iegūtie pierādījumi), NBER Darba dokuments Nr. 23285. Arntz, M. T. Gregory un U. Zierahn (2016), *The risk of automation for jobs in OECD countries: a comparative analysis* (Darbvieta automatizācijas risks ESAO valstīs: salīdzinošā analīze), ESAO Sociālās, nodarbinātības un migrācijas lietu darba dokuments Nr. 189.

2.5. Lai taisnīga pāreja uz ilgtspējīgāku rūpniecību notiktu līdz 2050. gadam ⁽⁷⁾, Eiropai ir jāatrisina turpmāk minētās problēmas.

- Pastāvīgās klimata pārmaiņas un vides apstākļu pasliktināšanās.
- Planētas dabas resursu izsīkšana un bioloģiskās daudzveidības zudums.
- Digitalizācija lielākajā daļā rūpniecības nozaru kļiedīs robežas starp nozarēm, kā arī starp fizisko un virtuālo pasauli un dos iespēju nozarēs iesaistīties jaunpieņacējiem, un tā rezultātā samazināsies fiziskais darbs.
- Sociālā nevienlīdzība, arī aizvien lielāka polarizācija darba tirgos, jauniešu bezdarbs un cilvēki, kas dzīvo reģionos, kuros mazinās vai izzūd ražošana.
- Sabiedrības neuzticēšanās valdībai, politiskajai iekārtai, Eiropas Savienībai un tās pārvaldības struktūrām, kā arī citām iestādēm.
- Demogrāfiskās pārmaiņas: sabiedrības novecošana, migrācija, spēcīgs pasaules iedzīvotāju skaita pieaugums un jauna izpratne par vides jautājumiem.
- Iedzīvotāju skaita koncentrācija lielpilsētās, kā arī infrastruktūras tīklu, mākslīgā intelekta, mašīnmācīšanās un dziļās mācīšanās integrācija.
- Izmaiņas patērētāju izvēles ziņā (mainīgā patērētāju uzvedība, lielāka informētība par vides jautājumiem, publiskās pārvaldes īstenošana patērētāju uzvedības regulācija).

Visas minētās tendences būtu vienlaikus jāaptver ilgtermiņa redzējumam. Galvenā Eiropas rūpniecības politikas prioritāte būs izprast minētos problēmjautājumus un pārveidot tos par iespējām. Ņemot vērā, ka atbildes pasākumu sagatavošana ir sarežģīts pasākums, nepieciešama visu ieinteresēto personu iesaistīšanās, kā arī kopīgas atbildības uzņemšanās. Tā panākumi ir atkarīgi no ES iestāžu, dalībvalstu un reģionu ieguldītā darba un sadarbības, un pats svarīgākais ir pašas nozares aktīva līdzdalība.

3. Pāreja: ES apņemšanās saglabāt konkurētspēju, īstenojot ilgtspēju

3.1. Lai atrisinātu daudzās nepieredzētās problēmas, ar ko saskaras rūpniecība, Eiropa ir izvēlējusies stiprināt tās konkurētspēju un tāpēc paaugstināt produktu un pakalpojumu kvalitāti, īstenojot reģionu un rūpniecības nozaru diferenciācijas stratēģiju, lai radītu izaugsmi un nodarbinātību, izmantojot pievienoto vērtību, kuru rada **radošums un lietpratīga izstrāde, sociālā inovācija, kā arī jauni ilgtspējīgi, iekļaujoši rūpniecības modeļi**.

3.2. Eiropā jau ir manāmi daži uzmundrinoši rādītāji, piemēram, 40 % no pasaules patentiem atjaunojamo tehnoloģiju jomā. Tomēr rodas jaunas un nopietnas neatbilstības starp izglītības un apmācības funkciju, uzņēmējdarbības iniciatīvām un jaunajām rūpniecībā vajadzīgajām prasmēm.

3.3. Vēl vienu svarīgu rūpniecības attīstības traucējumu visā Eiropā var izskaidrot ar Eiropas Savienības politikas **sadrumstalotību** gan ģeogrāfiskā, gan nozaru ziņā. Lai atkāptos no 28 dažādiem politikas uzstādījumiem katrā rūpniecības nozarē un pārietu uz visaptverošu pieeju ES rūpniecības politikā, nepieciešams nodrošināt sinhronizāciju ar pasākumiem, kas ļauj līdz galam izveidot EMS (jo īpaši fiskālo un banku savienību), Eiropas mērogā izveidot riska kapitāla tirgu un pieņemt ilgtspējīgu finansēšanas modeli, kurš nodrošina līdzsvarotu un saskaņotu izaugsmi visā Eiropas Savienībā.

3.4. Izpratne par to, vai spēcīgāka zaļā inovācija veicina inovāciju citās nozarēs, kā arī par tās ietekmi uz rūpniecības izejvielu cenām, ir svarīgs posms, kas ļauj novērtēt vides politikas ietekmi uz valsts konkurētspēju, kā arī labāk plānot vides politiku.

3.5. Tāpat šajā nolūkā jāvērs uzmanība uz MVU potenciālu nozarēs, kas nodrošina augsta līmeņa inovatīvus, uz zināšanām balstītus pakalpojumus. Tipisks inovācijas avots Eiropā bieži ir mazas struktūras, un uz augsta līmeņa zināšanām balstītu pakalpojumu eksportam ir celmlauža nozīme saistīto nozaru tirgus pozicionēšanā.

⁽⁷⁾ Skatīt SC/047 (OV C 81, 2.3.2018., 44. lpp.).

3.6. Ja vēlamies, lai Eiropa atgūst vadošo lomu uz zināšanām balstītā rūpniecībā vai nemateriālā kapitāla jomā, svarīgs faktors Eiropas inovācijas uzlabošanai ir rūpnieciskā sadarbība un koordinācija starp dalībvalstīm. EESK vēlas uzsvērt, cik liela nozīme ir kopīgām Eiropas interesēm, inovatīvām publiskā un privātā sektora partnerībām un reģionālajai sadarbībai, ko īsteno pārdomātas specializācijas stratēģiju ietvaros.

4. Globāla un visaptveroša stratēģija

4.1. Tautsaimniecībām, kas ir aktīvāk iesaistītas globālajās vērtību ķēdēs, veiksmīgāk izdodas radīt pievienoto vērtību. Tāpēc Eiropas Savienībai būtu ar lielāku apņēmību jāvērsas pret jauno protekcionismu, jo tas varētu vēl vairāk bloķēt lielāku iesaistīšanos šādās ķēdēs.

4.2. Ir iespēja sasaistīt **globālās vērtību ķēdes** ar **vietējās ekonomikas struktūru**, un tādējādi veicināt vietējās ekonomikas attīstību, kā arī revolucionāras tehnoloģijas (blokkēde, 3D printeri, robotika, lietu internets, enerģijas uzglabāšana, atjaunojamā enerģija, lielle dati, biogēnētika, nanotehnoloģija u. c.) ar integrējošu pieeju: tās var arī dot iespējas pazemināt vietējās ražošanas izmaksas, jo īpaši, ja ražojoša patērētāja profils tiek pielāgots (un labi regulēts), veicinot produktīvu un iekļaujošu mikrouzņēmumu izveidi tā, lai papildinātu svarīgākās globālās vērtību ķēdes.

4.3. Jaunā paradigma, proti, uz ilgtermiņa pieeju vērsta **ilgtspēja kā konkurētspējas faktors**, ir paredzēta, lai mobilizētu, saskaņotu un nodrošinātu pietiekamus valsts un privātos resursus ES politisko mērķu sasniegšanai. Pietiekamu resursu nodrošināšanai ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu taisnīgu, līdzsvarotu un iekļaujošu pārveidi, kurā neviens nav atstumts vai izslēgts no spēles un kurā tādas publiskās intereses kā patērētāju aizsardzība, veselība, drošība un kvalitāte joprojām ir augsta prioritāte.

4.4. Eiropas rūpniecības nozaru iniciatīvām un aliansēm, kuru mērķis ir veidot **jauno prasmju programmu** un apkopot labi strukturētas iniciatīvas, kas vērstas uz pašreizējo programmu (*Erasmus+*, jauna Eiropas darba kārtība kultūrai utt.) stiprināšanu vai pielāgošanu un jauno programmu īstenošanu, pēc iespējas ātri ir jāsasniedz ES-27 kopumā, lai tiktu nodrošināta ģeogrāfiskā daudzveidība un vietējo iestāžu cieša iesaiste.

4.5. Vienlaikus EESK stingri atbalsta **daudzpuseļa dialoga** forumu sekmēšanu, inovatīvu stratēģiju un ilustratīvās vērtības izmēģinājuma shēmu kopīgu izstrādi, kopīgu eksperimentēšanu, paraugprakses apmaiņu, kā arī vēlmi detalizēti izanalizēt un izvērtēt projektus. Komiteja uzsver, ka jāiesaista visi rūpnieciskās vērtību ķēdes dalībnieki, kā arī patērētāji. Šajā saistībā būtu jāpiemin arī Apaļā galda augsta līmeņa diskusijas par rūpniecību, Augsta līmeņa grupa energoietilpīgu nozaru jautājumos un Augsta līmeņa grupa konkurētspējas un izaugsmes jautājumos.

4.6. Ir svarīgi uzlabot ES spēju veikt ieguldījumus un novērst plaisu starp nozares politikas pasākumu noteikšanu un veiktajiem finanšu ieguldījumiem, un šajā nolūkā palielināt piešķirumus ESIF 2.0 vajadzībām un ar ieguldījumiem saistītiem struktūrfondiem, lai tādējādi sasniegtu reģionus un iedzīvotājus, kas krīzes gados ir atstāti novārtā, un neseno ES un valsts pārvaldes iestāžu ārējo pārpalikumu novirzīt ieguldījumiem, kas ļauj modernizēt mūsu rūpniecības infrastruktūru un tādējādi palīdz palielināt produktivitāti un ekonomikas izaugsmi.

5. Institucionāla ES rūpniecības pārvaldība

5.1. ES ilgtermiņa rīcības plāniem (Eiropa 2020, klimata plāni utt.) būtu jāatspoguļojas rūpniecības rīcības plānos. Radot sinerģijas starp dažādām politikas iniciatīvām (aprites ekonomika, inovācija, transporta politika, tirdzniecība, prasmes, reģionālā politika), neapšaubāmi tiktu maksimāli palielināta to ietekme.

5.2. **Pārredzamība** ir noteicošais faktors šā procesa panākumu nodrošināšanā. Rūpniecības nozarei kopumā ir **jārīkojas un jākomunicē**, nodrošinot augstas kvalitātes informāciju (atbilstošu, pārbaudāmu un salīdzināmu), kas ļautu precīzi novērtēt finansiālo un ar finansēm nesaistīto ietekmi visā izstrādājuma globālajā vērtību ķēdē.

5.3. Ilgtspējīgas attīstības mērķi (17 mērķi un ar tiem saistītie 169 apakšmērķi) un Parīzes nolīgums par klimata pārmaiņām kalpo kā norāde kopējā labuma virzienā, taču rādītāji ir steidzami jāpielāgo un jāpaplašina, izmantojot kopīgas metodes, kurās apvienoti kvantitatīvie un kvalitatīvie parametri un ārējo faktoru ietekme pārvērsta naudas izteiksmē. Jaunajam rādītāju kopumam jāietver tie rādītāji, kas skar globālo vērtību izmaiņu dimensiju un atspoguļo ES vērtības.

5.4. EESK aicina ieviest **rīcības kodeksus** Eiropas izstrādājumu vai pakalpojumu vērtību ķēdes starptautiskajiem segmentiem, kā ir izdarīts attiecībā uz ilgtspējīgu pārtiku, jo daudzi no tiem paliek ārpus juridiskās pārvaldības. Tāpat tā aicina īstenot ciešāku tirgus uzraudzību un ieviest preventīvus pasākumus vai sankcijas pret tādām darbībām, kas ir kaitīgas ilgtspējai, piemēram, pret plānoto nolietojumu.

5.5. Augšupējas pieejas ietvaros stiprināt **atbildīgu pētniecību un inovācijas**. Precīzāka prognoze par konkrētām nozarēm katrā reģionā un ieguldījumu saskaņošana ar ES stratēģiskajiem mērķiem līdz 2030. gadam un perspektīvām līdz 2050. gadam⁽⁸⁾. Eiropas Savienībai vajadzētu arī nodrošināt, ka publiski finansētas pētniecības un izstrādes iniciatīvas pirmā pielietošana notiktu ES teritorijā. Beidzot būtu jāsasniedz mērķis, kas paredz 3 % novirzīt pētniecībai un izstrādei (pašlaik tikai 1,9 %, kas ir zemāks nekā Ķīnā – 2,2 %). Līdztekus revolucionārām tehnoloģijām ir vajadzīgi ceļveži, kuros būtu precizēti uzdevumi un nosacījumi saistībā ar to ieviešanu (piem., ekonomikas, tiesiskā un sociālā ietekme).

5.6. **Daudzgaļu finanšu shēmā laikposmam no 2021. gada līdz 2027. gadam** jāparedz pēc iespējas precīzi un sīki izstrādāti noteikumi, lai varētu piešķirt papildu budžeta resursus katrai atsevišķai nozarei, jo īpaši pētniecībai, attīstībai un inovācijai, kā arī kohēzijas politikai. Visos inovācijas cikla posmos būtu jāpalielina publiskais atbalsts, tostarp atbalsts jaunuzņēmumiem, demonstrējumu un izmēģinājumu projektiem, kopīgiem pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu projektiem, tehnoloģiju izplatīšanai utt.

5.7. Pateicoties ES kapitāla tirgu savienībai un rūpniecības attīstībai, būtu jārodas iespējamai piesaistīt valsts un privātos ietaupījumus no drošiem avotiem, sākot ar sociāli atbildīgiem ieguldījumiem līdz pat uzņēmumu sociālajai atbildībai. EMAS sertifikācija varētu arī panākt labāku līdzsvaru starp finanšu ienākumiem un ilgtspēju.

5.8. Godīga politikas pāreja līdz 2030. gadam nozīmē ne tikai cilvēku vajadzībām paredzētas inovācijas un ieguldījumus darbvietu radīšanā darba ņēmējiem, bet arī **inovāciju radīšanu kopā ar cilvēkiem un strādājošiem**, nodrošinot viņiem pienācīgas jaunas darbviētas. Šajā sakarā EESK atgādina, ka ražošanai arī turpmāk jābūt tehnoloģiski neitrālai.

6. Tālejošāks rīcības plāns Eiropas rūpniecības nozarē

6.1. Inovatīvas un konkurētspējīgas rūpniecības priekšnosacījums ir zināšanu sabiedrības veidošana. Eiropa nespēj konkurēt ar jaunietekmes valstīm algu ziņā; tai jābūt gudrākai. Arī prasmēm ir būtiska nozīme: tās palielina ne tikai darba ņēmēju nodarbināmību, bet arī darbviētas drošību, kā arī sociālo integrāciju un labākas iespējas dzīvē; ir jāiegulda pastāvīgā darba ņēmēju prasmju pilnveidē un pārkvalificēšanā, jāveicina kvalitatīva izglītība, apmācība un profesionālā pilnveidošanās visā darba dzīves laikā. Nepieciešama tālejošāka "Jaunu prasmju programma Eiropai": šajā nolūkā jāpārskata Eiropas pamatprasmju sistēma, lai nodrošinātu, ka cilvēki iegūst zināšanas un prasmes, kas nozarei vajadzīgas, un būtu iespējams stiprināt Eiropas ekonomikas noturību, kā arī veicināt ilgtspējīgu attīstību (ANO ceturtais ilgtspējīgas attīstības mērķis).

6.2. Uzlaboti mehānismi, kas paredzēti zināšanu nodošanai starp universitātēm un pētniecības centriem, kā arī rūpniecības nozarēm un to darbiniekiem.

6.3. Bieži vien MVU ir pionieri augsta līmeņa inovatīvu izstrādājumu un pakalpojumu radīšanas jomā, taču tiem nepietiek līdzekļu, lai šīs inovācijas ieviestu plašākā tirgū. Saskaņā ar ES rūpniecības politikas prioritātēm, kas izvirzītas līdz 2030. gadam, ir vajadzīgs plašs veicinošu pasākumu un ieguvumu klāsts, kurš sekmētu uz atalgojumu balstīta visas Eiropas publiskā tīkla spēku un kurš būtu īpaši vērsti uz MVU, taču iekļautu arī brīvās profesijas, kas ir uz augsta līmeņa zināšanām balstītu pakalpojumu sniegšanas un eksportēšanas pionieri.

⁽⁸⁾ Kā norādīts EESK atzinumā SC/047 (OV C 81, 2.3.2018., 44. lpp.).

- Svarīgs rūpniecības politikas instruments ir stratēģisks publiskais iepirkums. Tā potenciāls būtu pilnībā jāizmanto, publiskā iepirkuma konkursā integrējot novatoriskus, videi draudzīgus un sociālus kritērijus, nevis koncentrējoties tikai uz zemāko cenu. Eiropas Savienībai vajadzētu šajā sakarā atbalstīt iestādes, šajā nolūkā sniedzot ieteikumus, izveidojot palīdzības dienestu, atbalstot lielu infrastruktūras projektu plānošanu un veicinot apmaiņu ar paraugpraksi.
- Atbalsts internacionalizācijai.
- Nepieciešamie apstākļi daudzpusējiem eksperimentiem, atbalsts inovatīvu risinājumu iepriekšējai apstiprināšanai.
- Kopu (nozaru, horizontālo un vertikālo) veidošana un jaunuzņēmumu inkubatori, kas veicina saiknes starp rūpniecības pārstāvjiem, lai dalītos ar resursiem un apmainītos ar tiem.
- Specializēta mentorēšana ar augstu pievienoto vērtību, regulāras sanāksmes starp jaundibinātiem uzņēmumiem un stabiliem nozares uzņēmumiem, lai apmainītos ar viedokļiem par plāniem un iniciatīvām.
- Nodokļu atvieglojumi un valsts garantijas ieguldījumu atbalstam.
- u. c.

6.4. Zināšanu apguves veicināšana un tādu **jaunu ilgtspējīgas ekonomikas modeļu** ⁽⁹⁾ konsolidēšana, kas, pateicoties progresīvām metodēm, ļauj sekmēt **sociālo inovāciju** (jauni cilvēku un sabiedrības vajadzību apmierināšanas veidi).

6.5. Īpaša uzmanība ir jāpievērš mazāk attīstītajiem reģioniem un tādiem reģioniem, ko ir skārusi rūpniecības pārkārtošana. **Vietējām attīstības** aģentūrām un to rīcībā esošajam instrumentu klāstam ir jāklūst par dzinējspēku, kas ļauj izveidot “mikroapstākļus” vai “ekosistēmas”, kuras apvieno un stimulē pieaugošo sinerģiju starp ražošanu un pakalpojumiem, sākot ar atsevišķu cilvēku un teritoriju vajadzībām.

6.6. **Starptautiskās tirdzniecības** nozīme ir ļoti svarīga, lai risinātu ilgtspējīgas rūpniecības problēmas. Brīvās tirdzniecības preferenču nolīgumu un līgumu pārskatīšana un uzlabošana (no *GATT* uz *TTIP*), kas notiek, ieviešot nosacījumus, kuri saistīti ar ilgtspējas saistību izpildi. Sarkano līniju noteikšana — juridiskā un fiskālā pārvaldība, ārzonu atšķirību risināšana, obligātas sociālās un vides robežvērtības. Tirdzniecības attiecībās (piem., ieguldījumu, publiskā iepirkuma, subsīdiu jomā), būtu jāgarantē savstarpīgums.

6.7. Nozaru programmas izstrāde, kas ļautu **lidzsvārot pāreju** uz mazoglekļa aprites ekonomiku: nozares un ģeogrāfisko apgabalu mērķu ieviešana, tādu ceļvežu ieviešana, kuros atspoguļoti reāli apstākļi, kā arī enerģijas un citu izejvielu izmaksu ietekme.

6.8. Rūpniecības modernizācija atbilstīgi digitālā laikmeta vajadzībām liks Eiropas rūpniecībai kļūt par tādu ražošanas sistēmu, kas izteikti balstīta uz informāciju un zināšanām. Tādēļ EESK vēlas uzsvērt šādas prioritātes:

- visaptveroši jāveicina informācijas tehnoloģiju izmantošana sabiedrības problēmu risināšanas nolūkā,
- ES mērogā jāveido augstas veiktspējas digitālā infrastruktūra,
- jānovērš lielās atšķirības, kas digitalizācijas ziņā pastāv starp reģioniem un starp lieliem un maziem uzņēmumiem,
- jāpaaugstina IKT standartu izstrāde,
- jāpievēršas digitalizācijas sociālajai dimensijai: ietekmei uz darbvietu kvalitāti un kvantitāti, negodīgas konkurences novēršanas nolūkā jāregulē dalīšanās ekonomika,
- visos profesionālajos līmeņos būtu jāpalielina digitālā inteliģence; digitālo prasmju apguve būtu jāpopularizē visos izglītības līmeņos (sākot ar skolu līdz pat mūžizglītībai),
- jānosaka jauni noteikumi attiecībā uz nodokļu uzlikšanu digitālajā ekonomikā;
- jāgarantē kiberdrošība.

⁽⁹⁾ Sk. EESK izpētes atzinumu SC/048 (OV C 81, 2.3.2018., 57. lpp.).

6.9. Droša, pietiekama un ilgtspējīga enerģija ir svarīgākā rūpniecības un sabiedrības prioritāte. Atjaunojamo energoresursu enerģijai jābūt pieejamai par konkurētspējīgām cenām. Lai to nodrošinātu, būs nepieciešami milzīgi ieguldījumi viedtīklos un savienojamībā, kā arī revolucionāras tehnoloģijas enerģijas uzglabāšanas jomā. Konceptija *Smart Carbon Usage* (gudri izmantots ogleklis) palīdzēs atkārtoti izmantot atkritumu veidā paliekošo oglekli un ūdeņradi, kas pašlaik tiek sadedzināts, un tas tiks izmantots enerģijas, kā arī sintētiskās degvielas un ķīmisko vielu ražošanai. Šo produktu izmantošana varētu kopumā ievērojami paātrināt CO₂ samazinājumu tērauda, ķīmisko vielu un transporta nozarē. Atjaunojamo energoresursu direktīvā būtu jāpopularizē šīs sintētiskās degvielas vai sākvielas.

6.10. EESK vēlas uzsvērt, ka liela nozīme ir rīcības plāniem, kas attiecas uz nozarēm un vērtību ķēdēm ar spēcīgu izaugsmes potenciālu, kā arī uz tradicionālo nozaru strukturālo modernizāciju un energoietilpīgo nozaru dekarbonizācijas atbalstīšanu.

6.11. Rūpniecības politikā būs jāpievērš īpaša uzmanība transporta nozarei, kurā notiek virzība uz pilnīgi jaunu paradigmu, jo daudzās jomās vienlaicīgi norisinās tehnoloģiskais pārrāvums: elektrifikācija, ražošanas digitalizācija, savienoti un automatizēti automobiļi, privātā un sabiedriskā transporta integrācija.

Briselē, 2018. gada 17. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER*
